

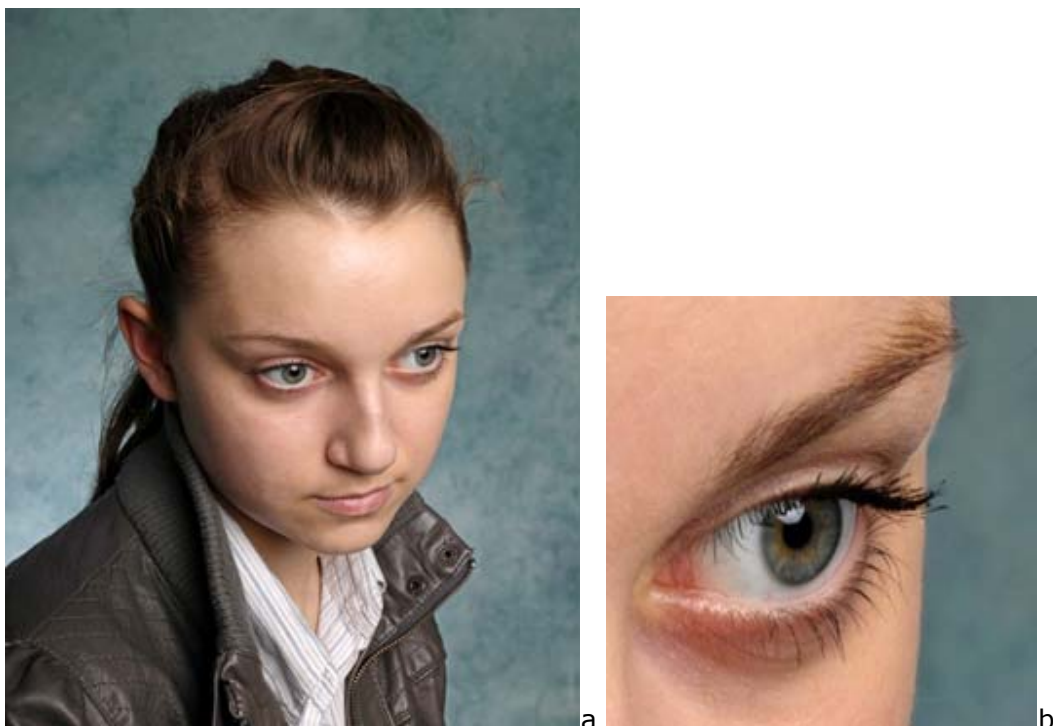
Tonalny styl oświetleniowy

Oświetlenie tonalne pozwala na uzyskanie efektów podobnych do zdjęć plenerowych przy pochmurnej pogodzie, kiedy rozproszone światło wypełnia równomiernie przestrzeń i oświetla wszystkie elementy obiektu. Zdjęcia wykonane przy takim równomiernym, płaskim oświetleniu wydobywają własny kontrast tonalny obiektu, jednak kosztem zagubienia form przestrzennych. W studio podobny charakter oświetlenia uzyskujemy przez stosowanie jako światła kluczowego opraw światła rozproszonego i kontrastu oświetlenia bliskiemu 1:1.

Portret Karoliny został wykonany przy równomiernym oświetleniu z tzw. „bramki świetlnej”.

Wszystkie jasne powierzchnie, znajdujące się w pobliżu oświetlanej sceny są źródłem światła resztkowego. W światłocieniowym stylu oświetleniowym jest zjawiskiem niekorzystnym, zwłaszcza, kiedy powierzchnie odbijające światło nie są neutralne. Przy oświetleniu tonalnym światło resztkowe podnosi poziom oświetlenia ogólnego i może rozjaśnić cienie w tym miejscach, do których dociera zbyt mała ilość światła wypełniającego.

Zdjęcie „a” zostało wykonane przy wykorzystaniu tylko jednej lampy Fomei Digital 600 z oktagonálną płaszczyzną rozpraszającą Octabox 150S, ustawioną obok kamery zdjęciowej. Twarz jest oświetlona równomiernie, cienie są delikatne i prawie niezauważalne. Zdjęcie „b” jest wycinkiem lewego, pokazuje kształt i odbicie źródła światła w oku fotografowanej osoby.

Oktagonalne płaszczyzny rozpraszające można uznać za standardowe wyposażenie studia fotograficznego. W światłocieniowym stylu oświetleniowym wykorzystywane są jako źródło światła wypełniającego, lub górnego, w tonalnym – jako kluczowe. W celu uzyskania równomiernego oświetlenia lampę z płaszczyzną oktagonálną ustawia się blisko kamery, niekiedy nad kamerą. Ustawiona dokładnie za kamerą daje charakterystyczny, ośmiokątny odbłask w źrenicy fotografowanej osoby z czarną sylwetką fotografa. Przesunięcie w bok, w prawo lub w lewo, powoduje, że w oku portretowanej osoby odbłask źródła światła przesuwają się do góry i odbicie fotografa niknie. Najczęściej stosowane są oktagonalne płaszczyzny rozpraszające o średnicy 150 cm. Duża powierzchnia dyfuzora zewnętrznego powoduje, że możemy nie stosować światła wypełniającego. Przy lampie ustawionej wysoko nad kamerą stosujemy dolne światło rozjaśniające.

W systemie Fomei dostępne są cztery oktagonalne płaszczyzny rozpraszające. Są to Octabox LBOR 90S, Octabox LBOR 120S, Octabox LBOR 150S, Octabox LBOR 200S. Literka S na końcu symbolu oznacza srebrne wykończenie powierzchni wewnętrznej, cyfry średnicę dyfuzora zewnętrznego. Wszystkie mają dwie powłoki dyfuzyjne, wewnętrzną i zewnętrzną.

Często spotykanym rozwiązaniem w tonalnym stylu oświetleniowym jest układ światła, żartobliwie nazywany „góra-dół”. Elementem modelującym wiązkę świetlną w lampie umieszczonej nad kamerą może być dowolna płaszczyzna rozpraszająca systemu, w lampie umieszczonej poniżej osi optycznej kamery zdjęciowej najlepiej tę funkcję pełni najmniejsza paskowa płaszczyzna rozpraszająca systemu Fomei, a jest nią Stripbox 39S (30x90 cm). Wprowadzenie kierunkowego światła konturowego nadaje obrazowi więcej lekkości i życia (zdjęcie „b”). Światło konturowe może być ustawione z lewej lub prawej strony osi optycznej kamery zdjęciowej. Stosowanie jako światła konturowego opraw światła rozproszonego daje mniej interesujące rezultaty.

W systemie Fomei dostępne są trzy paskowe płaszczyzny rozpraszające. Są to Stripbox LBDR 39S o wymiarach 30x90 cm, Stripbox LBDR 412S (40x120 cm) i Stripbox LBDR 418S (35x180 cm). Literka S na końcu symbolu oznacza srebrne wykończenie powierzchni wewnętrznej, wszystkie mają dwie powłoki dyfuzyjne, wewnętrzną i zewnętrzną. Paskowe płaszczyzny rozpraszające są na ogół niedoceniane przez większość fotografów.

Jako światło kluczowe wykorzystana została lampa Fomei Digital 600 z paskową płaszczyzną rozpraszającą Stripbox 412S (40x120 cm) w pozycji $300^{\circ}/10^{\circ}$. Przy takim ustawieniu światła kluczowego i lekkim zwrocie głowy osoby portretowanej w kierunku przeciwnym do kierunku padania promieni świetlnych, strona odświetlna twarzy pozostaje w cieniu, którego głębokość zależy od barwy ścian studia. Jeśli są one jasne, to światło odbite od ich powierzchni trafia na plan zdjęciowy, zmniejszając głębokość cieni (zdjęcie „a”). Ich głębokość można zwiększyć ustawiając między osobą fotografowaną a ścianą czarne ekrany. Jeśli mamy podświetlone tło, a tak było w przykładzie zdjęciowym „b”, to promienie świetlne odbite od tła lekko rozjaśniają kontur głowy osoby fotografowanej, po stronie przeciwnej do światła kluczowego. Zmniejszenie głębokości cieni możemy uzyskać stosując drugie światło, ustawione po przeciwnej stronie kamery zdjęciowej, lub z gorszym rezultatem, białą płaszczyzną odbijającą. Światło wypełniające ustawiamy blisko osi optycznej kamery, z poziomem energii niższym o około 50% w stosunku do światła kluczowego. Mniejsza różnica natężenia oświetlenia zmniejsza kontrast oświetlenia, większa powoduje jego wzrost.

Przykład zdjęciowy „b” przedstawia mało korzystne ustawienie światła wypełniającego, które zostało ustawione symetrycznie w stosunku do kluczowego, z takim samym poziomem energii. Przy zastosowaniu identycznego elementu modelującego wiązkę świetlną (paskowa płaszczyzna rozpraszająca Stripbox 412S) kontrast oświetlenia jest równy 1:1. To mało korzystne ustawienie światła nazywane jest żartobliwie: „jedna z prawej, druga z lewej, na każdej po równo”.

Sposób wykorzystania płaszczyzny odbijającej Reflex Panel 100x200 cm do zmniejszenia głębokości cieni po stronie odświetlonej.

Największa w systemie oświetleniowym Fomei paskowa płaszczyzna rozpraszająca Stripbox 418S (35x180 cm) jest mało popularna wśród fotografów. Jest głównie stosowana jako światło konturowe przy fotografii postaci. Stosowanie jej jako światła kluczowego w tonalnym stylu oświetleniowym jest bardzo rzadkim rozwiązaniem, a jednak dającym interesujące rezultaty.

W obu przykładach zdjęciowych jako światło kluczowe została wykorzystana płaszczyzna rozpraszająca 418S (35x180 cm), ustawiona nad kamerą zdjęciową. W przykładzie „b” zastosowano dalsze jednostki oświetleniowe. Po lewej stronie osoby fotografowanej została ustawiona lampa Fomei Digitalis 600 jako światło konturowe w pozycji $210^{\circ}/40^{\circ}$ z odbłyśnikiem 21 cm z plastrem miodu 10° , z poziomem naświetlenia 70% wyższym w stosunku do światła kluczowego. Jako światło tło została wykorzystana lampa Fomei Digitalis 400 z odbłyśnikiem Background. Oświetlenie postaci jest jednakowe w obu przykładach, jednak obraz „b” jest znacznie pogodniejszy i przyjemniejszy w odbiorze, dzięki jaśniejszemu walorowi tła i rozjaśnieniu konturu głowy i linii ramion dziewczyny

Rzadko stosowanym wariantem oświetleniowym w tonalnym stylu oświetleniowym jest tak zwana bramka świetlna. Zaletą tego rozwiązania jest duża równomierność oświetlenia, wadą konieczność posiadania czterech paskowych płaszczyzn rozpraszających. Przy ustawieniu natężenia strumieni świetlnych najczęściej poziom energii błysku różnicujemy w ten sposób, że na bocznych lampach bramki ustawiamy naświetlenie o $1/3$ liczby przysłony mniej w stosunku do najwyższej jednostki świetlnej, a na dolnej – o $1/2$ lub $2/3$ mniej.

Portret Karoliny wykonany z wykorzystaniem bramki świetlnej. Zdjęcie „b” jest wycinkiem zdjęcia „a”. W źrenicy oka mamy odbicie bramki świetlnej.

Bramka świetlna. W klasycznym rozwiązaniu do jej zbudowania wykorzystujemy cztery identyczne paskowe płaszczyzny rozpraszające Stripbox 412S (40x120 cm). W tym rozwiązaniu pracuje się najwygodniej, kiedy górna jednostka oświetleniowa jest zamocowana na pantografie zawieszenia sufitowego, dwie boczne na statywach, a dolna na statywie LS-3B (bez kolumny teleskopowej). Kiedy nie mamy zawieszenia sufitowego, dobrym rozwiązaniem jest statyw LS-209 z dwoma uchwytyami: na górnym mocujemy górną lampę bramki, na dolnym uchwycie – dolną. Centralna kolumna statywu nie utrudnia wykonywania zdjęć. Możliwe jest stosowanie innych płaszczyzn rozpraszających, jak na przykład jako górnej typu Stripbox 418S (35x180 cm), dolnej Stripbox 39S (30x90 cm), a bocznych prostokątnych LBDR 612S (60x120 cm).

Zdjęcie „a” wykonano przy oświetleniu bramką świetlną. W stosunku do poprzedniego przykładu, dolna lampa została umieszczona nieco niżej. Nie widać zauważalnych różnic w tonalności obrazu, jednak odbłask w oku odkrywa inne położenie dolnego źródła światła.

Na zakończenie przykład portretu wykonany w światłocieniowym stylu oświetleniowym. Do jego oświetlenia wykorzystano dwie oprawy światła kierunkowego. Jako światło kluczowe wykorzystana została lampa Fomei Digital z odbłyśnikiem 21 cm z plastrem miodu 10°, jako światło konturowe – lampa Fomei Digitalis 600 z odbłyśnikiem 21 cm z plastrem miodu 20°. Poziom światła konturowego większy o 2/3 liczby przysłony w stosunku do światła kluczowego.

Tekst i zdjęcia Leonard Karpilowski

Zdjęcia wykonano w studiu Praga by Fomei kamerą Mamiya S645 AFD III z przystawką cyfrową ZD.

Autor Leonard Karpilowski

Opublikowano w portalu SwiatObrazu.pl